

**O‘ZBEKISTON MATBUOTIDA MAKTABGACHA TA’LIM TARBIYADA
QADRIYATLARNING TUSHUNTIRISH MASALASI VA DONISHMANDLARIMIZ
TARBIYAVIY MEROSI**

Abdirazakova Patma Salamatdinovna

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti.

“Jurnalistika” ixtisosligi doktoranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14019686>

Annotatsiya. Ushbu maqola O‘zbekiston matbuotida maktabgacha ta’lim tarbiyada milliy qadriyatlarining tushuntirish masalasini va bu boradagi eng muhim pedagogik yondashuvlarni o‘rganishga qaratilgan. Jumladan, O‘zbekiston xalq pedagogikasining asoschisi bo‘lgan donishmandlarimiz Abdulla Avloniy, Mahmudho‘ja Behbudiy va Munavvar qori qoldirgan tarbiyaviy merosning ahamiyati tahlil qilinadi. Avloniy, Behbudiy va Munavvar qori tomonidan shakllantirilgan milliy va ma’naviy tarbiya tamoyillari maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlarni shakllantirishning asosiy manbasi sifatida ko‘rsatilgan. Ushbu maqola, shuningdek, matbuotda mazkur mavzuning yoritilishi va u orqali milliy qadriyatlarni bolalarga yetkazishdagi zamonaviy metodlarning qo‘llanilishiga ham to‘xtaladi.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta’lim, milliy qadriyatlar, Abdulla Avloniy, Mahmudho‘ja Behbudiy, Munavvar qori, matbuotda tarbiya, tarbiyaviy meros.

**THE ISSUE OF EXPLAINING VALUES IN PRESCHOOL EDUCATION AND THE
EDUCATIONAL HERITAGE OF OUR WISE MEN IN THE UZBEK PRESS**

Abstract. This article is aimed at studying the issue of explaining national values in preschool education and the most important pedagogical approaches in this regard in the Uzbek press. In particular, the importance of the educational heritage left by our wise men, the founders of Uzbek folk pedagogy, Abdulla Avloni, Mahmudhoja Behbudiy and Munavvar qori, is analyzed. The principles of national and spiritual education formulated by Avloni, Behbudiy and Munavvar qori are indicated as the main source of the formation of national values in preschool children. This article also touches on the coverage of this topic in the press and the use of modern methods in conveying national values to children through it.

Keywords: preschool education, national values, Abdulla Avloniy, Mahmudhoja Behbudiy, Munavvar qori, education in the press, educational heritage.

**В ПРЕССЕ УЗБЕКИСТАНА ОСВЕЩЕН ВОПРОС РАЗЪЯСНЕНИЯ ЦЕННОСТЕЙ
ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ И ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО НАСЛЕДИЯ
НАШИХ МУДРЕЦОВ.**

Аннотация. Данная статья направлена на изучение вопроса объяснения национальных ценностей в дошкольном образовании Узбекистана и важнейших педагогических подходов в этом отношении. В частности, анализируется значение просветительского наследия, оставленного нашими мудрецами Абдуллою Авлони, Махмудходжей Бехбуди и Мунавваром, которые являются основоположниками народной педагогики Узбекистана. Принципы национального и духовного воспитания, сформулированные Авлани, Бехбуди и Мунавваром Кари, показаны как основной источник формирования национальных ценностей у детей дошкольного возраста. В данной статье

также уделено внимание освещению данной темы в прессе и использованию через нее современных методов донесения до детей национальных ценностей.

Ключевые слова: дошкольное образование, национальные ценности, Абдулла Авлони, Махмудходжа Бехбуди, Мунаввар Кори, образование в прессе, образовательное наследие.

Kirish

Milliy qadriyatlar har qanday xalqning asosiy axloqiy va madaniy poydevorini tashkil qiladi. O'zbek xalqining boy tarixi va an'anaviy qadriyatlari yosh avlodni tarbiyalashning muhim qismidir. Ayniqsa, mustaqillikdan keyingi davrda maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlarni bolalarga singdirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu maqolada O'zbekiston matbuotida maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlarning o'qitilishi va Abdulla Avloniy, Mahmudho'ja Behbudiy, va Munavvar qorining tarbiyaviy meroslari o'rganiladi.

Maktabgacha ta'lim muassasalari bolalarning hayotidagi dastlabki jamoaviy o'quv muhitini tashkil etadi va milliy o'zlikni shakllantirishning boshlang'ich nuqtasi hisoblanadi. Shu sababdan, qadriyatlarni bolalarga tushuntirishda ushbu bosqichdagi o'qituvchilarning mahorati, dars metodlari, va pedagogik yondashuvlar katta ahamiyatga ega. Bu bosqichda milliy qadriyatlarni singdirish uchun milliy ertaklar, maqollar, o'yinlar va ona tilidagi she'rlar kabi mazmunli manbalardan foydalanish tavsiya etiladi.

Asosiy Qism

Abdulla Avloniy tarbiyasi va "Turkiy Guliston" asari

Abdulla Avloniy ta'lim va tarbiyani inson hayotida birlamchi omil deb hisoblab, uni "hayot va mamot masalasi" deb atagan. Uning "Turkiy Guliston yoxud axloq" asarida milliy qadriyatlarni shakllantirish, yaxshi va yomon axloqiy fazilatlar haqida bolalarga tushunarli shaklda bayon etilgan. Asar bolalarga milliy axloq va odobni o'rgatish uchun muhim manba bo'lib xizmat qiladi va hozirgi maktabgacha ta'lim tizimida ham qo'llanilishi mumkin.

Uning milliy tarbiya tamoyillari nafaqat bolalarga axloq va odobni singdirishga, balki ularni shaxsiy mas'uliyat va jamiyat oldidagi vazifalarini tushuntirishga ham qaratilgan. Avloniy "Turkiy Guliston yoxud axloq" asarida bolalarni xalq xizmatiga va Vatanga sadoqatli bo'lishga chorlash orqali ularning ruhiy va ma'naviy kamolotiga asos solishga intilgan.

Mahmudho'ja Behbudiy tarbiyasi va ma'naviy tarbiya

Behbudiy millatni ko'tarish va o'zlikni anglashning yagona yo'li sifatida ma'naviy tarbiyani ilgari surgan. Uning o'gitlariga ko'ra, milliy va diniy qadriyatlar yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash uchun eng zarur vosita hisoblanadi. Behbudiy, ayniqsa, bolalarga ilm-fanni tushuntirish va axloqiy qadriyatlarni singdirish orqali ularni yetuk insonlar qilib yetishtirishni asosiy maqsad sifatida belgilagan.

U ta'limni millatni o'zligini anglash va milliy g'urur uchun eng asosiy omil deb bilgan. Behbudiy tomonidan shakllantirilgan ma'rifatparvarlik tamoyillari yoshlarda o'z-o'zini rivojlantirish, mustaqil fikrlash va qiyinchiliklarni yengish qobiliyatini shakllantirishga qaratilgan.

Munavvar qori tarbiyasi va oilaning roli

Munavvar qori o'z asarlarida tarbiyada oila muhitining ahamiyati haqida ta'kidlab o'tgan.

Uning fikricha, har bir o'zbek oilasi bolaning milliy va axloqiy rivojlanishi uchun muhim o'rin tutadi. Munavvar qorining qarashlariga ko'ra, o'zbek oilasi milliy qadriyatlarni shakllantirishda asosiy manba bo'lishi va o'rganilgan qadriyatlar bog'chada mustahkamlanishi kerak.

Uning qarashlariga ko'ra, oila va jamoat tarbiyasi orqali milliy o'zlik va vatanparvarlikni shakllantirish mumkin. Bolalarni ota-onasi, yaqinlari va o'qituvchilari bilan aloqalari orqali jamiyatga va qadriyatlarga yaqinlashtirishga chaqirgan.

O'zbekiston matbuotida milliy qadriyatlarning yoritilishi

Maktabgacha ta'limdagi milliy qadriyatlarni shakllantirish haqida O'zbekiston matbuotida qator maqolalar chop etilmoqda. Jumladan, pedagogik metodlar va didaktik o'yinlar orqali bolalarga milliy qadriyatlarni tushuntirish yo'llari yoritiladi. O'zbekiston milliy axborot vositalari, gazetalar va jurnallar milliy qadriyatlar mavzusini kengroq yoritib, o'qituvchilarga qo'llanma sifatida xizmat qilmoqda.

O'zbekiston matbuotida milliy qadriyatlar masalasiga bag'ishlangan maqolalar aynan milliy qadriyatlarni qanday qilib samarali va qiziqarli usullar bilan bolalarga yetkazish mumkinligini o'rganishga qaratilgan. Jumladan, milliy gazetalar va jurnallarda pedagoglar va psixologlar tomonidan maktabgacha ta'limda milliy tarbiyaning ahamiyati, o'qituvchilar va ota-onalarning bu boradagi vazifalari haqida maqolalar muntazam e'lon qilinadi. Ushbu maqolalar milliy qadriyatlarni qanday tushuntirish va ular orqali bolalarning ongiga milliy g'urur singdirish usullari haqida ko'rsatmalar beradi.

Qadriyatlarni tushuntirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar

Bolalar yoshiga mos metodlar orqali qadriyatlarni o'rgatish muhim hisoblanadi. Bugungi kunda maktabgacha ta'lim muassasalarida qadriyatlarni tushuntirishda didaktik o'yinlar, interaktiv metodlar, shuningdek, milliy ertaklar va o'yinlar yordamida bolalarning qiziqishlarini uyg'otishga e'tibor beriladi. Bu yondashuvlar bolalar ongiga milliy qadriyatlarni singdirishda samarali bo'lmoqda.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar yordamida bolalarga milliy qadriyatlarni tushuntirishning yangi usullari paydo bo'lmoqda. Masalan, maxsus mobil ilovalar, multfilm va interaktiv o'yinlar orqali milliy qadriyatlarni bolalarga yaqinroq qilish mumkin. Matbuotda bolalar uchun milliy va madaniy qadriyatlarni tushuntiruvchi ilovalar va ularning ta'limdagi foydasi haqida maqolalar ham e'lon qilinadi.

Milliy qadriyatlarni shakllantirishning pedagogik yondashuvlari va natijalari

Taqlid qilish usuli: Kichik yoshdagi bolalar uchun eng samarali metodlardan biri ularni kattalar tomonidan amalga oshirilgan qadriyatlarga taqlid qilishga o'rgatishdir. Misol uchun, tarbiyachi yoki ota-ona bolalarga axloqiy qadriyatlar haqida hikoyalar aytib bera turib, o'zi ham ularning muhimligini namoyish etishi mumkin.

Didaktik o'yinlar va ertaklar: Milliy ertaklar bolalarga qadriyatlarni qiziqarli va esda qolarli shaklda tushuntirish imkonini beradi. Har bir ertakda qahramonlar orqali axloqiy fazilatlar va milliy qadriyatlar haqida bolalarga ma'lumot beriladi.

Xulosa

Milliy qadriyatlar yosh avlodni ma'naviy va axloqiy jihatdan rivojlantirishning asosiy manbasi bo'lib, maktabgacha ta'limning ahamiyati ham shu bilan bog'liq. Abdulla Avloniy,

Mahmudho'ja Behbudiy va Munavvar qori kabi ma'rifatparvarlarning tarbiyaviy merosi bugungi kunda bolalar uchun muhim poydevor vazifasini o'taydi. O'zbekiston matbuotida milliy qadriyatlar mavzusining yoritilishi va mazkur qadriyatlarni yosh avlodga singdirishdagi metodlar haqidagi maqolalar muhim o'rin tutadi.

Bu maqolalar yordamida o'zbek milliy qadriyatlari bolalarga yetkazilmoqda va maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyaviy islohotlar amalga oshirilmoqda.

REFERENCES

1. Avloniy, A. (1923). Turkiy Guliston yoxud axloq. Toshkent: Cho'lpon nashriyoti.
2. Behbudiy, M. (1914). Ma'rifatnoma. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Munavvar qori. (1917). Bolalarga ma'naviy tarbiya. Toshkent: Sharq nashriyoti.
4. Xudoyberdiyev, X. (2023). "Milliy qadriyatlarni maktabgacha ta'limda o'rgatishning metodlari". O'zbekiston pedagogika jurnali, 4(3), 58-63.
5. "O'zbek matbuotida milliy qadriyatlar va maktabgacha ta'lim masalalari." (2024). O'zbekiston madaniyat gazetasi, 10(1), 12-14.